

*Lezen en schrieven ien
Grunneger toal*

bie t viefde lustrum van tiedschriften

Krödde & Toal en Taiken

n indruk

redakteurs

Tonnis Musschenga
&
Tonko Ufkes

Groningen
Universiteitsbibliotheek Groningen
&
Barkhuis Publishing
2008

Lezen en schrieven ien Grunneger taal : bie t viefde lustrum van tiedschriften Krödde & Toal en Taiken : n indruk, wer oetgeven bie gelegenhaid van tentoonstellen mit zulfde noam op daarde verdaipen van Biebeltaik van Akkedemie van 20 meert tot haalf juni 2008

Foto omslag: Jan Glas

Foto's zunder noamsvermelden: Jan Glas en Tonnis Musschenga

Omslagontwaarp: ColtsFoot Media, Noordwolde

Vörmgeven: ColtsFoot Media, Noordwolde

Dizze tentoonstellen kon hollen worden omdat n poar instellens heur steun geven hebben:

VERENIGING VRIENDEN VAN DE BIBLIOTHEEK
DER RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Stichting J.B. Scholtenfonds

Wie willen dit bouk groag opdroagen aan:

Geertje Bakker (1923-1990) en Anno Blink (1914-1991) dij mit blieder haarten belangstellen veur streek en taal bie mie tot leven brocht hebben [tm]

en

Wiebe en Klazien Bandringa veur de juuste woorden [tu]

ISBN 9789077922392

Copyright 2008 Tonnis Musschenga & Tonko Ufkes

Inhold

Veurwoord – Alex Klugkist	7
Inlaiden – Tonnis Musschenga en Tonko Ufkes	9
Biedroagen auteurs	
1 Siemon Reker	Literatuur in het Gronings 13
2 Hanny Diemer	De nieuwste ontwikkelingen in de streektaliteratuur 23
3 Jan Glas	De dichter ien het gedicht 27
4 Tonko Ufkes	Best op streek : 10 joar Krödde , 5 joar Toal en Taiken en loater 53
5 Hanny Diemer	Dankwoord oetsproken bie 25 joar Krödde 59
6 Henk Smit	t Körde verhoal en winnoars van Grunneger literaire pries 65
7 Tonnis Musschenga	Wat doun Akkedemie en heur Biebeltaik wat streektoal ien regio aanbelangt? 77
8 Jan Groenbroek	t Begunstegersbouk van Stichting 't Grunneger Bouk 81
Liesten	
- bieloage bie t artikel van Siemon Reker 'Literatuur in het Gronings'	89
- liest mit veurnoamelek algemaine boukliteratuur over Grunneger streektoal	93
- liest mit bloumlezens van Grunneger literatuur	99
- liest mit tiedschriften van vrouger en nou mit doarin verhoalen en/of dichtwaark ien t Grunnegs mit toulichtens van Geesje Vos	103
- liest mit winnoars van 'Literaire prijs van Groningen'	107
- liest mit begunstegersgeschenken van Stichting 't Grunneger Bouk	117
- liest mit boukenpresenten van 'Groninger boekendagen'	121
- statistisch overzicht van bouken ien t Grunnegs ien baaide grode biebeltaiken van Stad en Pervinzie	123
- liest mit Grunneger woordenbouken en bouken mit Grunneger woordenliesten	127
- liest mit cursusbouken om t Grunnegs onder knij te kriegien	131
- liest mit ploatsen mit joarlekse Grunneger schriefwedstrieden	135
- liest mit ale bouken en plano's bruukt veur dizze tentoonstellen	137
Ploatketern	148
- Liest mit plano's bie dizze expositie	157
Kruderij	streud deur t haile bouk
Colofon	159

Kruderij

overzicht van gedichten (#), verhoaltjes (*) en verskes (+) ien dit bouk

Blaauw, Jan

- Bouken #

Bolhuis, Alje van

- Idee # oet Scharrelaaiier 1990, blz. 3

Bootsman, Siet

- Ik lees gedichten # oet Krödde veujoar 2005, oaf. 93, blz. 20

Diek, Haarm

- Bouken in gebroek * oet Toal en Taiken 17(1999), blz. 301
- t Verhoal van de bouken schrievende muggen *
oet Krödde haarfst 2004, oaf. 91, blz. 21

Diemer, Geert

- Twij soorten bouken # oet Krödde 1989, oaf. 29, blz. 8

Franke-Luiken, Marie

- In biebeltaik van n laifhebber # (noar P.A. de Génestet)
oet Krödde 1997, oaf. 62, blz. 22-23

Freije, Aly

- Woorden bouken #

Glas, Jan

- Inkt # oet Kwam iemand in de tuin vanmiddag. – Groningen : kleine Uil, 2007.

Hiemstra, Reinder W.

- Narcissus poëticus # oet Votspoelde sluzen. – Bedum : Profiel, 1991, blz. 11

Hoogebrug, Anne

- Scheppend waark #

Kuiper, An

- Toalstried + oet Toal en Taiken 12(1994), blz. 168

Leutscher, Ida

- Schrieverij #

Luchtenberg, Kunny

- Toukomst (fragment) *

Marte, Emma

- Pseudoniem # oet Toal en Taiken 11(1993), blz. 112

Puister, Henk

- d Aine bie d aander #

Roelfsema, Pieter

- Kört verhoal * oet Krödde 1989, oaf. 32, blz. 3

Rubingh, Janka

- Haiku #

Scheltens, Willem Mattheus

- Twij bouken in wotterjuvverreeks #

Staal, Ede

- Wat moakt het oet +
- Grunnegers veur begunners +
oet Deur de dook zai ik de moan blz. 21 en 49

Uffen, Jan Siebo

- Zien bouk * oet Krödde 2000, oaf. 75, blz. 12-14
- Bibeltaikbouk #
- Historie #

Ufkes, Tonko

- Eefkes wat oproemen : monoloog interieur *
oet Krödde 1999, oaf. 71, blz. 6-7
- Wakker worden * oet Krödde 2003, oaf. 86, blz. 46

Veen, Gré van der

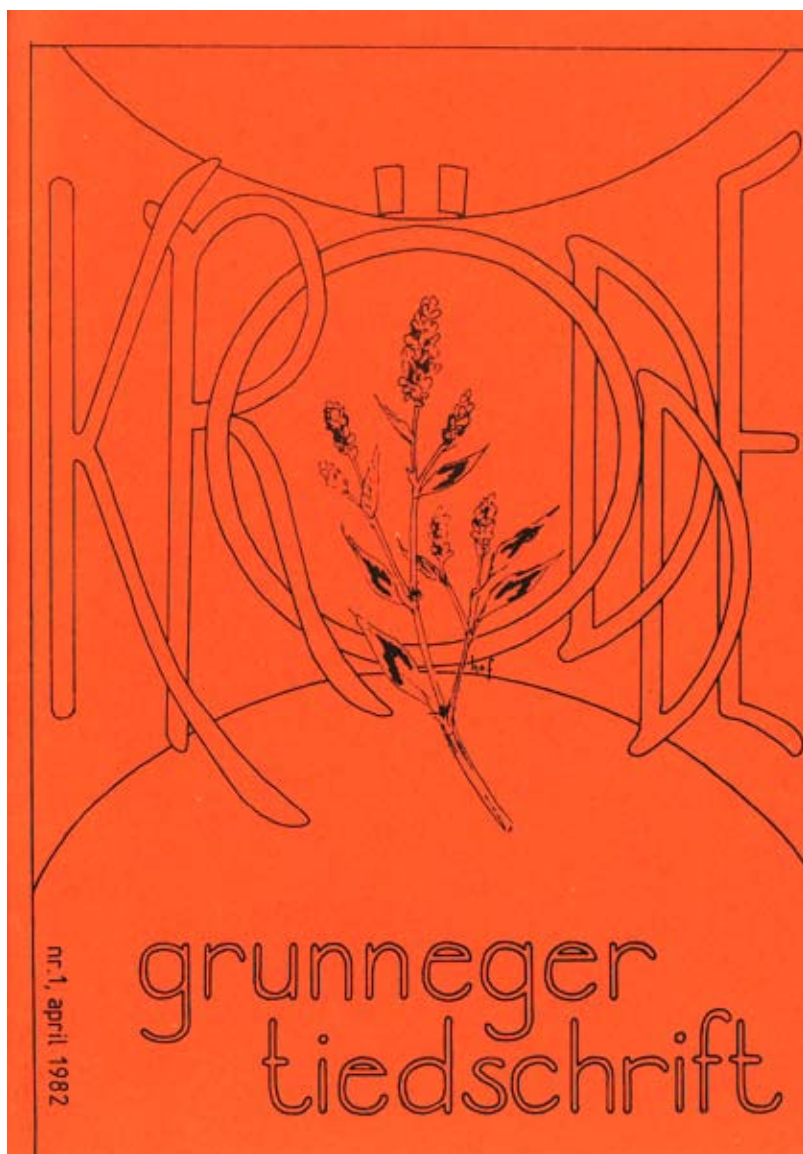
- De schriever, de laaider en de dreumer *
oet Krödde 1996, oaf. 59, blz. 37-39 (wat aanpaast)

Visser, Peter

- Gedicht oet niks geboren # oet t Zwaart van ogen. – Scheemda : SGB, 2007,
blz. 9.

Vogel, Enno

- Gewas #

Allereerste nummer van Krödde.

Voorwoord

Iedere bevolkingsgroep heeft te kampen met clichés. Zo ook de Groningers. Men zegt dat zij weinig spreken. “*Noar Stad tou*” is in goed Nederlands “*Ik ga naar de stad toe*”. Daarmee wordt dan automatisch de stad Groningen bedoeld, alsof er geen andere steden in de provincie Groningen zijn. Werkwoord en lidwoord worden als overbodige taalelementen beschouwd. Is dat cliché ook op het schrijven van toepassing. Schrijven Groningers misschien ook weinig?

Voor wat betreft het spreken laat het zich moeilijk meten of de Groninger weinig woorden gebruikt. Bovendien is onduidelijk waartegen je eventuele gegevens moet afzetten. Naar mijn indruk spreken de meeste bevolkingsgroepen veel te veel. Laten we het er op houden dat, als zwijgen goud is en spreken zilver, de Groningers er met een mooie legering precies tussen in zitten.

Hoe staat het met het schrijven. Daarvan valt de omvang wel vast te stellen. Want wat je schrijft, staat ergens op papier en daar kun je overzichten van maken. Zulke overzichten worden voor de Groningse taal en cultuur sinds jaar en dag bijgehouden. Zo verscheen begin veertiger jaren van de vorige eeuw bij Erven Van der Kamp de *Lijst van door Groningers geschreven werken vanaf de Middeleeuwen tot heden ten dage ...* van de hand van J.H. Riddering en G.G. Wolthuis. Na 1950 wordt deze activiteit voortgezet door J.L. Noordhoff in de Groningsche Volksalmanak, in 1963 nemen eerst W.K. van der Veen en daarna E. van Dijk dit over. Vanaf 1983 wordt de gedrukte *Bibliografie van Groningen* uitgegeven. Vanaf 1998 verschijnt deze alleen nog in digitale vorm. Er wordt aan gewerkt om de digitale Bibliografie retrospectief te vullen vanaf het eerste begin.

Momenteel omvat de digitale Groningse bibliografie ca. 20.000 titels. Retrospectief zullen nog zo'n 5.000 titels moeten worden toegevoegd. Je kunt dus niet stellen dat Groningers weinig schrijven. Eveneens kan worden geconstateerd dat hun literaire productie met het jaar toeneemt. Het is van belang dit eens goed onder ieders aandacht te brengen. Vandaar dat een aantal initiatiefnemers heeft besloten een tentoonstelling en een begeleidend boekje uit te geven met als titel: *Lezen en schrijven ien Grunneger taal* en vanaf 20 maart tot half juni a.s. te zien in de Universiteitsbibliotheek Groningen. Het boekje treft U hierbij aan. Bezichtiging van de tentoonstelling en lezing van het boekje bied ik – onder dankzegging van alle initiatiefnemers en auteurs – van harte aan.

Dr A.C. Klugkist,
Bibliothecaris van de RU Groningen

Ie zain hier baaide eerste nummers van Toal en Taiken. Wim Faber haar taiken van eerste moakt en dou t blad op mat van lezers vil, waren der n bult lu dij votdoalek ien pen krogen en taikenoar der op wezen dat diagonaal van wring verkeerd ploatst was ien taiken. Ien t twijde nummer wer waarklekhaid weergeven en waren dij abonnées weer rusteg.

Verantwoorden redakteurs

Tentoonstellingscommissie van Akademiëbibeltoek wer end 2007 benoederd mit vrag of ze aandacht aan t 5e lustrum van tiedschriften Krödde & Toal en Taiken geven wol. Dat leek heur wel wat tou en veurstel wer doan om noar aanlaiden van dit lustrum ale Grunneger letteren over haile bredte van dit tiedpaark – om en de bie 1980 tot 2008 – veur t voutlicht te brengen: verhoalen, gedichten, n enkele roman, mor ook bouken veur kinder en waark vertoald ien t Grunnegs.

t Waark van flink wat bekende schrievers krigt doarom amper aandacht: Jan Boer, Sien Jensema, Saul van Messel, Derk Sibolt Hovinga en aander lu, aal komen zai bie Literaire pries nog even ien t zunnegie. Ook geschiedenis, meziek, toneel en t Grunnegs van TV en radio krigt gain aandacht. Hier draait t dus om verhoalen en gedichten verschenen ien baaike nuimde tiedschriften en om aander oetgoaves ien boukvörm over periode van oaflopen dikke viefentwintig joar. Totoale houveulhaid Grunnegstoaleg lezen is schier endeloos, ie kennen der n Grunneger museum mit vullen en ketoalogus zol voestdik worden. Wie mozzen ons nait allain ien periode bepaarken, roemte was ook nait onbegrind: om en de bie 10 gloazen kiekkaasten ien Akademiëbibeltoek. Aal staat t bouknummer der nait aaltied bie ien t bouk, ze bennen apmoal ien dizze biebeltoek te vinden op n oetzundern noa.

Om toch ook n indruk te kriegen hou aal dit lezen en schrieven ontstoan kon, hewwe liesten en overzichten moakt. Dat gef t antwoord op volgende vrag. Wel hebben der apmoal woordenbouken en -liesten moakt? Welke begunstegersbouken bennen der ien loop van tied vergees aan leden van Stichting 't Grunneger Bouk votgeven? Wat is ter schreven over streektoal? Volk dat t ook ais perbaaiern wil, ien Grunneger toal schrieven of proaten, ken wiezer worden bie liest van cursussen dij der oetgeven bennen. Dat ie joe der mit vernuvern en joe der over verwondern zellen wat ter aal nait ien t Grunnegs schreven is en word t. Ook hoop wie dat ie ais n bouk ien dizze toal lezen zellen. Grunneger toal is ja van ons apmoal!

Stad, meert 2008

Tonnis Musschenga & Tonko Ufkes